

यस्तस्मिंस्तपस्यत्यमी ङाक. 171. यत्तपस्यति BHAG. 9, 27. तपस्तपस्यति (तपः fehlt in der v. l.) PRAB. 69, 2.

तपस्य (von तपस् und तपस्य्) 1) adj. f. आ aus Hitze entstanden: तपस्याभ्यो ऽद्यः स्वाहा KĀTJ. ÇR. 25, 11, 28. — 2) m. a) perisp. ein best. kühler Monat, der zweite Monat der zwischen Winter und Frühling fallenden Jahreszeit (vgl. तपस् 4.) P. 4, 4, 128. AK. 1, 1, 3, 15. H. 153. an. 3, 489. MED. j. 84. VS. 7, 30. 15, 57. 22, 31. ÇAT. BR. 4, 3, 4, 19. SUÇR. 1, 19, 8. VP. 225. — b) wie फाल्गुन (der Monat तपस्य) Bein. ARGUNA'S H. an. — c) N. pr. eines Sohnes des Manu TĀMASA HARIV. 428. — 3) f. आ Askese H. 81. H. an. MED. — 4) n. a) Askese: अथास्य बुद्धिर्भवत्तपस्ये MBH. 13, 445. — b) die Blüthe von Jasminum multiflorum oder pubescens (कुन्दपुष्प) ÇABDĀ. im ÇKDR.

तपस्यामत्स्य s. u. तपःकर.

तैपस्वत् (von तपस्) adj. 1) glühend, heiss: (अग्ने) तपो तपिष्ठ तपसा तपस्वान् RV. 6, 5, 4. AV. 5, 2, 8. ÇĀÑKH. ÇR. 3, 19, 15. — 2) asketisch, fromm: पितरः RV. 10, 154, 4. ऋषयः 5. — (पादौ) तपस्वत्ताविवान्वक्त्म् RĀGA-TAR. 3, 415 falsche Lesart für तपस्यत्तौ; die Calc. Ausg. liest: तपस्यात्तामिवान्वक्त्म् — Vgl. तपोवत्.

तपस्विता (von तपस्विन्) f. Askese MBH. 13, 2896. ÇATR. 10, 186.

तपस्विन् (von तपस्) 1) adj. P. 5, 2, 102. a) geplagt, gequält, vom Schicksal heimgesucht, arm TRIK. 3, 3, 241. H. an. 3, 380. MED. n. 182 (wo अनुकम्प्य zu lesen ist). ÇĀK. 90, 19, v. l. MĀLAV. 47, 22. 68, 18. f. R. 2, 26, 3. 3, 69, 10. ÇĀK. 111, 5. BHĀG. P. 1, 9, 48. 13, 37. SĀH. D. 76, 11. — b) asketisch, fromm; subst. Asket AK. 2, 7, 41. TRIK. H. an. MED. AV. 13, 2, 25. ÇAT. BR. 10, 5, 4, 16. 14, 1, 1, 29. GOBR. 3, 2, 10. ÇĀÑKH. GRHJ. 1, 2. M. 4, 162. SUND. 3, 5. तपस्विभ्यो ऽधिको योगी BHAG. 6, 46. DAÇ. 1, 24, 2, 8. ÇĀK. 61, 13. RAGH. 1, 49. BHĀG. P. 4, 21, 30. von Çiva Çiv. compar. ÇAT. BR. 2, 1, 4, 7. KĀTH. 20, 13. superl. 23, 10. तपस्विकन्या und तपस्विकन्यका ÇĀK. 24, 8, 22. तपस्विनी f. N. 10, 7, 12, 47. 15, 10, 19, 5. R. 3, 2, 7. DAÇ. 2, 34, 71. ÇĀK. 101, 21. Oft, namentlich beim f., wird die Wahl zwischen beiden Bedd. schwer. — 2) m. a) N. pr. eines Sohnes des Manu KĀKSBUSHA und der Nāḍyala HARIV. 71. VP. 93. N. pr. eines der 7 Weisen im 12ten Manvantara HARIV. 482. BHĀG. P. 8, 13, 29. Bein. Nārada's ÇABDĀ. im ÇKDR. — b) ein best. Fisch (s. तपःकर) ÇABDĀ. im ÇKDR. — c) N. eines Baumes, eine Art Karañga (घृतकरञ्ज) RĀGAN. im ÇKDR. — 3) f. N. verschiedener Pflanzen: a) Narde (जटामोसी) AK. 2, 4, 4, 22. H. an. 4, 174. MED. RATNAM. 70. — b) Helleborus niger Lin. (कुटुरोहिणी) H. an. MED. — c) = महाश्रावणिका BHĀVAPR. im ÇKDR.

तपस्विपत्र (तपस्विन् + पत्र) m. N. einer Pflanze, = दमनक RĀGAN. im ÇKDR. — Vgl. तपोधन.

तपःस्थली (तपस् + स्थली) f. Stätte der Askese, der Frömmigkeit, Bein. der Stadt Benares TRIK. 2, 1, 15.

तपात्यय (तप + अत्यय) m. Ablauf der Hitze, Beginn der Regenzeit H. 157. MBH. 3, 935. 12541. ÇĀK. 60.

तपात्त (तप + अत्त) m. Ende der Hitze, Beginn der Regenzeit MBH. 6, 2257. 8, 3805. R. 6, 37, 68.

तैपिष्ठ (von 1. तप् mit dem suff. des superlat.) adj. überaus heiss, glü-

hend AV. 11, 1, 16. शोचिस् RV. 4, 5, 4. 6, 5, 4. अशनि 3, 3, 16. कृन्मन् 7, 39, 8; vgl. AV. 7, 77, 2. विध्यं रत्नसस्तपिष्ठैः RV. 4, 4, 1. 7, 15, 13. — Vgl. तपीयम्.

तपिष्ठु (von 1. तप्) adj. erwärmend, brennend: देवस्तपिष्ठुः von der Sonne MBH. 12, 11726.

तपीयम् (wie eben, mit dem suff. des compar.) adj. überaus asketisch, vor allen Andern asketisch: तपीयास्तपताम् BHĀG. P. 2, 9, 8. — Vgl. तपिष्ठ.

तैपु (von 1. तप्) adj. glühend, heiss: Agni RV. 2, 4, 6. तर्पुयस्तु चरु-रमिवा इव 7, 102, 2. तपोष्विचित्रं चित्तं दिवः 9, 83, 2. — Vgl. तपुस्.

तैपुरय (तपुस् + अय) adj. mit glühender Spitze versehen: ऋष्टि RV. 10, 87, 23.

तैपुर्जम् (तपुस् + जम्) adj. mit glühendem Gebiss versehen: Agni RV. 1, 36, 16. 58, 5. 8, 23, 4.

तैपुर्मूर्धन् (तपुस् + मूर्) adj. dessen Haupt glüht: Agni RV. 7, 3, 1. 10, 183, 3. Angeblicher Verfasser von RV. 10, 183, ein Sohn Brhaspati's ANUKR.

तैपुर्वध (तपुस् + वध) adj. glühende Waffen haben : तपुर्वधाय नमो अस्तु त्वन्ने AV. 6, 20, 1. तपुर्वधेभिरुन्नैर्भिरुत्रिणो नि पर्शानि विध्यतम् RV. 7, 104, 5.

तैपुषि (von 1. तप्) adj. glühend: ब्रह्मदिषे तपुषिं कृत्तिस्य RV. 3, 30, 7. 6, 52, 3. Nir. 6, 3. अघशंसस्य कस्य चित् पदाभि तिष्ठ तपुषिम् (wo viell. कृत्तिम् oder ein subst. ähnlicher Bed. zu ergänzen ist) RV. 1, 42, 4.

तैपुषो (wie eben) f. Zorngluth NĀIGH. 2, 13.

तपुष्यो (तपुस् + पा) adj. vor Qualen schützend (nach SĀ.): (इन्द्र) उषो नपस्व वृषणा तपुष्या RV. 3, 35, 3. Viell. Warmes (den Opfertrank) trinkend.

तैपुस् (von 1. तप्) Up. 2, 113. 1) adj. glühend, heiss: तपुषाम्निव विध्य RV. 2, 30, 4. 34, 9. तपुषि तस्मै वृजिनानि सत्तु 6, 52, 2. Vgl. तपु. — 2) m. a) Feuer. — b) die Sonne. — c) Feind (Quäler) Up., Sch. — 3) n. Gluth, Hitze; Qual: नि मापिनस्तपुषा रत्तौ दह RV. 8, 23, 14. 4, 4, 2. तमोह्ना तपुषो बुध्न एता 3, 39, 3. रत्तौपुत्रे तपुष्यं दधात 6, 62, 8. नमस्ते कृतये तपुषे च कामः AV. 1, 13, 3.

तपोजा (तपस् + जा) adj. 1) aus Gluth geboren (nach Manu.) VS. 10, 6, 37, 16. — 2) dessen Element Askese, Frömmigkeit ist: देवाः AV. 6, 61, 1. ऋषयः RV. 10, 154, 5. AIR. BR. 2, 27.

तपोद् (तपस् + द्) Frömmigkeit verleihend, n. N. pr. eines Tirtha in Magadha HARIV. LANGL. I, 510. — Vgl. das folg. W.

तपोदान (तपस् + दान) n. N. pr. eines Tirtha MBH. 13, 7650.

तपोधन (तपस् + धन) 1) adj. f. आ dessen Besitz in Askese, in Frömmigkeit besteht: a) asketisch, fromm; subst. Asket, ein frommer Mann H. 76, Sch. H. an. 4, 173. MED. n. 183. M. 11, 241. N. 12, 49. SUND. 2, 15. R. 1, 57, 4. 60, 18. ÇĀK. 13, 40. 76. 110. RAGH. 14, 19. पुरुषोत्तम R. 1, 31, 11. f. MBH. 5, 7347. 13, 6795. R. 1, 36, 19. 3, 4, 1. 41, 34. 5, 21, 21. — b) in Askese —, in Frömmigkeit bestehend: धर्मद्वार MBH. 13, 2727. den Besitz von Askese —, Frömmigkeit verleihend: सर्वरत्नवरः स्वर्गे पारिजातस्तपोधनः HARIV. 7274. — 2) m. a) N. pr. eines Sohnes des Manu TĀMASA HARIV. LANGL. I, 38. तपोशन Calc. Ausg. 428. — b) N. einer Pflanze, = दमनक RĀGAN. im ÇKDR. = vulg. दवणा Artemisia NIGH. PR. Vgl. तपस्वि-